

Марко Манојловић

Мајстер, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

Авраам српског народа — Свети Симеон Мироточиви (Стефан Немања)

Сажетак: Осветљавајући историјски лик великог жупана Стефана Немање открива се светитељски лик Светог Симеона Мироточивог. Реч је о једној истој личности: чврстом и мудрог владару, који је у исто време смирили аскета Свете Горе; храбром војнику и борцу који ратује са надмоћнијим непријатељима, и који се бори за учвршћивање православне вере међу Србима и искорењивању јереси. Важност његове личности за српски народ је толико велика да га са правом можемо назвати српским Авраамом, то јест државним и црквеним оцем Срба.

Кључне речи: жупан, државна граница, пастир, Црква, јерес, светитељ, богослужење, историја, црквени лик.

Увод

У свести српског народа Свети Симеон Мироточиви је доживљен и упамћен као утемељивач српске државе и православне вере. У Црквеној свести се помиње као *учишћел Срба — српски учишћел*.¹ Његово учитељство није било засновано на овосветским наукама. Он се *озарио њознањем Тројице*.² Његово учитељство се састојало у томе да просвети свој народ вером у Свету Тројицу. Овај велики српски учитељ је остао запамћен као утемељивач хришћанске православне вере у Срба. Наши преци су примили хришћанство у 8. веку, али се коначна борба између многобоштва и хришћанства завршила са периодом владавине Стефана Немање — Светог Симеона Мироточивог и пастирствовања првог Архиепископа српског Светог Саве.³ Та његова побожност и црквеност се лако и јасно уочавала. Душепогодне јереси је уништио, Цркве градио и научио (народ свој) да слави оваплоћеног Сина, равног Оцу и Духу.⁴ Позната је била његова дарежљивост и спремност да помаже новчано Цркву Божију. Богато је обдарио многе манастире на Светој Гори, Цркве у Јерусалиму, у Цариграду, у Солуну, базилику Светог Петра у Риму и Светог Николе у Барију.⁵ Велики жупан Стефан Немања је богато даривао Цркве и манастире, једне обнављајући а друге подижући из темеља. И дан-данас постоје Цркве и манастири чији ктитор, задужбинар је био Свети Симеон Мироточиви: манастир Свете Богородице и манастир Светог Николе у Топлици, манастир Ђурђеви Ступови код Раса (данас Нови Пазар), храм Светог Пантелејмона у Нишу, храм Светог Арханђела у Скопљу.⁶ Подигао је и манастир Студеницу, која се са правом назива „мајка свих

¹ Видети наслов службе на дан Светог Симеона Мироточивог, *Србљак*, 13./26. Фебруар.

² Прва стихира на Господи возвах — служба Светом Симеону Мироточивом, *Србљак*, 13./26. Фебруар.

³ Грујић, 1.

⁴ Прва стихира на Господи возвах — служба Светом Симеону Мироточивом, *Србљак*, 13./26. Фебруар.

⁵ Грујић, 14.

⁶ Поповић, 15.

српских цркава“. У том манастиру је Стефан Немања примио монашки постриг, а његове свете мошти су из Хиландара пренете у овај манастир и до данас се тамо налазе. Његова црквена градитељска делатност потиче још из времена када је он на управу имао само своју малу удеону кнежевину, која се налазила на истоку државе, а коју је добио на управу од свог оца Завиде.

Стефан Немања — државник и војсковођа

Удеона кнежевина Стефана Немање је обухватала жупе, односно речне долине, Ибар, Расину, Топлицу и Пусту реку, као и све крајеве између поменутих речних долина.⁷ Као удеони кнез био је непосредно потчињен великом жупану, свом најстаријем брату Тихомиру. У таквом су односу била и друга два удеона кнеза, удеони кнез захумља Мирослав и удеони кнез Страцимир коме су припали крајеви око Западне Мораве и северније од ње. Великом жупану су удеони кнежеви дуговали војну службу, и друге обавезе, које су падале на терет њихових земаља. Удеони кнежеви нису били самостални владари својих области већ су по питању спољне и верске политике морали о свему да се договарају међусобно и у присуству великог жупана. Одлуке, које би се на такав начин донеле, биле су обавезујуће за све. У случају непоштовања оваквих одлука удеони кнез би се изложио ризику да изгуби своју удеону кнежевину.⁸

Стефан Немања први пут долази у сукоб са својом браћом јер је без консултовања са њима почео да зида цркву Пресвете Богородице на ушћу реке Косанице у Топлицу, код данашње Куршумлије и храм Светог Николе, такође код Куршумлије. Његова браћа су на овакве самосталне одлуке Стефана Немање гледала као на опасност од нарушавања јединства државе. Зато је и био прекорен од своје браће оним чувеним речима: „Шта радиш то, не договоривши се о томе с нама, што ти не приличи да радиш“. Стефан Немања није сматрао да мора за овакве ствари да се обраћа браћи за дозволу или савет. Продужио је да гради Цркве. Тиме, наравно, није угрозио никога. Ипак, управо због оваквих подухвата на своју руку Стефан Немања је био заробљен од своје браће са образложењем, „јер није у јединству са нама“. Затворен у пећини код Раса удеони кнез Стефан Немања је вапио Богу као некада пророк Јона из утробе кита. Молио се млади кнез Светоме великомученику Георгију да га избави, а за узврат да му овај подигне храм. Господ, који слуша праведнике избавио га је из руку браће, а Стефан Немања је испунио свој завет и наставио да гради Цркве. Своју побожност није гушио стереотипном и слепом послушношћу великом жупану. Да је било тако, данас Срби не би имали Цркве које је Стефан Немања саградио управо не договоривши се са другим удеоним кнежевима и без знања великог жупана.

Подражавајући свог Владика и Цара, Творца и Домостројитеља свега видљивог и невидљивог Стефан Немања је био творац једне нове, веће и снажније српске државе него његови претходници. Показао се искусним и вичним државником, способним да уједини свој народ и учврсти православну веру.⁹ Признање као добром владару му не одајемо само ми Срби његова духовна чада, већ и његови савременици — владари у окружењу, владари моћнијих и већих држава у том вре-

⁷ Благојевић, 20.

⁸ Исто, 21.

⁹ Ранковић, 3–9.

мену. Одржавао је спољнополитичке везе са Византијом, иако је и ратовао са њом, затим са Немачком и Угарском. Византијски цар Манојло I Комнин је дао Стефану Немањи, као удеоном кнезу, владалачко достојанство „царски сан“, и доделио му је у власти још нека подручја: жупу Глбочицу (Дубочицу), коју је добио у лични посед, која обухвата ширу околину Лесковца, посебно долину Јабланице и Ветернице. Достојанством „царски сан“ Стефан Немања је готово био изједначен са великим жупаном. За жупу Глбочицу је Стефан Немања дуговао војну службу византијском цару.

У лето 1189. године, крсташка војска је пролазила кроз Србију предвођена немачким царем Фридрихом Барбаросом. Стефан Немања их је дочекао код Ниша. Остварио је добре односе са немачким царем и понудио му је да ратују заједно против Византије. За освојене области би му Стефан Немања постао вазал и помагао би га у рату са Византијом са 20000 војника.¹⁰ Због изненадне смрти цара Фридриха Барбаросе ово се савезништво није остварило.

Са Византијом је Стефан Немања ратовао више пута. Два пута је био побеђен од византијског цара Манојла I Комнина. Први пут 1168. године Стефан Немања је био приморан на покорност византијском цару, а други пут 1172. године нашао се сам против византије. Рат између Млетака и Византије је почео 1171. године. Прикључили су се и Угари и Срби. Већ 1172. године Млетачку флоту је захватила нека епидемија и онеспособила их је за даља ратна дејства. Угарска је успоставила савезничке и пријатељске односе са Византијом. Стефан Немања је морао да прекине све ратне операције и да буде спреман да прихвати било какав услов од стране византијског цара, па чак и по цену личног понижења. Манојло I Комнин је дозволио Немањи да „приступи престолу откривене главе и голих руку до лаката, босих ногу, са везаним конопцем око врата, са мачем у руци“, доказавши на тај начин да се потпуно покорава царевој вољи.¹¹ После свих ових догађаја српски велики жупан је одведен у Цариград, да би украсио тријумфалну поворку византијског василевса. На крају се, ипак, показало да је Стефан Немања испао веома добар државник јер је своје формално понижење окренуо у своју корист. Са византијским царем Манојлом I Комнином је средио своје односе. Вратио се у своју земљу где је потпуно учврстио власт. Средио је своје односе и са својом браћом, кнезом Мирославом и Страцимиром. Српски велики жупан Стефан Немања је имао изузетно добру сарадњу са православном Црквом и са православним велможама. То су све били услови за добро функционисање мале али добро уређене српске државе и учвршћивање своје власти. Стефан Немања је чекао тренутак да се његова држава осамостали од Византије.

По смрти цара Манојла I Комнина Византија губи многе територије које је освојила и држала у протеклих сто година од стране династије Комнин. Такву прилику није испустио српски велики жупан. Започео је да ратује са Византијом. Прикључио је својој држави Дукљу. Запоседање Дукље и њених градова, за Стефана Немању и његове синове, није имало освајачки карактер, већ је само представљало уједињење наследних земаља Стефана Немање. Зато је Стефан Првовенчани писао да је Немања „Повратио Диоклитију и Далмацију, отачаство и рођење своје, праву дедовину своју“.¹²

¹⁰ Благојевић, 25.

¹¹ Види Благојевић 22.

¹² Исто, 23.

Нове границе српске државе у време Стефана Немање

Велики српски државник је успевао и војничке поразе да искористи на најбољи начин за своје добро и за добро српске државе. Био је поражен 1190. године, на Морави, од византијског цара Исака II Анђела. После овог пораза Стефан Немања се ородио са царском династијом Анђела, постао је савезник Византије, стекао је њену заштиту и задржао велики део освојених територија. Према казивању Стефана Немање и Светог Саве, Србији су 1190. године прикључене следеће области и жупе: стара историјска област Дукља или Зета са градовима, жупе Горњи и Доњи Пилот око Дрима, које су освојене од Арбанаса, док су од Византије освојене жупе у данашњој Метохији: Патково, Хвостно, Подримље и Кострц, а на Косову: жупа Драшковина (данас Дреница), Ситница, Липљан и Лаб, према обалама Јужне Мораве: жупа Глбочица (код Лесковца), жупа Реке (Пуста Река) и Ушка северније (положај непознат), на саставу Јужне и Западне Мораве жупа Загрлата, на десној обали Поморавље, на левој обали источно Гледићке планине жупе: Левач, Белица, Горња Лепеница и Доња Лепеница. Са присаједињеним областима и жупама у српској држави су се нашли, поред Зете и Пилота, цело Косово и Метохија без Призрена и околине, затим, приобални појас уз леву обалу Јужне и Велике Мораве са Глбочицом на Југу и Доњом Лепеницом на северу. На тај начин територија српске државе се простирала у правцу истока до Јужне Мораве и Велике Мораве, прелазећи местимично и на десну обалу поменутих река, пошто је Србији припадао град Равно (Ћуприја) и жупа Поморавље. Краће речено цео простор од Грделичке клисуре на југу, па до долине реке Јасенице на северу, налазио се у новим оквирима српске државе. Од Грделичке клисуре граница се повијала према југозападу све до ушћа Дрима, остављајући на византијској страни: Врање, Иногоште, Горњу Мораву, Прешево, Призрен, Скопље и Полог, као и све територије које су лежале јужније.

Од ушћа Дрима у Јадранско море, државна граница се поклапала са обалском линијом све до ушћа Цетине. На том простору једино Дубровник са најужом околином није припадао Србији. Сва остала насеља од Омиша и Макарске на северу па до Улциња на југу била су под влашћу српског великог жупана. Као интегрални делови српске државе сматрале су се старе српске земље: Зета (Дукља), Травунија (Требиње) са Конавлима, Захумље и континентални део Неретљанске области, тада већ познат као Крајина, као и острво Мљет. У то време се од Захумља осамосталило острво Корчула, које Немањина браћа нису успела да потчине.

За разлику од источних, јужних и југозападних граница, обавештења о северним и западним границама знатно су оскуднија. Поуздано се зна да је у то доба Дрина једним делом свог тока одвајала Босну, „од остатка Србије“, али не од ушћа, већ средњим и горњим током. Нема никакве сумње да је територија српске државе у правцу севера прелазила долину Западне Мораве, а пошто је околина данашњег Ваљева од увек у саставу средњовековне Србије, онда су се унутар државних граница налазиле следеће планине: Рудник, Суворбор, Маљен, Повлен, Јабланик, Медведник, Соколска планина, Јагодња, Борања и Гучево. Укратко, северна граница се простирала између Дрине и Велике Мораве неправилном линијом која спаја долине Јадра и Јасенице. За крајеве које су се простирале северније према Сави и Дунаву не може се поуздано рећи шта је припадало Србији, а шта Угарској. Западна граница ишла је узводно дуж Дрине, па је код Вишеграда скретала у правцу југозапада, прелазећи преко планинских масива: Јахорине, Бјела-

шнице, Трескавице и Битовње, тако да је цела долина Неретве улазила у састав српске државе. Западно од Неретве под влашћу великог жупана биле су жупе: Вечерићи, Велика и Имота, као и већ поменута Крајина, која обухвата цело Макарско приморје.¹³

Црквени прилике у време Стефана Немање

На територији којом је загосподарио Стефан Немања, привремено или стално, после 1183. године било је неколико епископских седишта (Рас, Липљан, Призрен, Ниш, Скопље, Велбужд) потчињених православној архиепископији у Охриду, а такође и неколико бискупских седишта (Улцињ, Скадар, Свач, Сард, Дањ) потчињених католичким архиепископијама у Бару и Дубровнику. Једино је которска бискупиа била потчињена надбискупији града Барија у Италији. После битке на Морави (1190. године) у оквирима српске државе остале су практично све бискупије потчињене надбискупима Бара и Дубровника, док су од православних епископија остале само са седиштем у Расу и Липљану.

Стефан Немања је од младости био приврзан православној вери, али је био толерантан и према римокатоличкој цркви. То је био израз његове хришћанске побожности и у исто време добар политички потез, јер је имао у приморским градовима знатан број римокатолика.

Као српски велики жупан, Стефан Немања је наставио да пружа снажну подршку православној Цркви обнављајући и подижући нове храмове. На почетку своје самосталне владавине он је испунио завет, који је дао светом Ђорђу да би се издавио из заточеништва. Цркву светом Ђорђу подигао је 1171. године — познатију као Ђурђеви Ступови у Расу, данашњем Новом Пазару. Започевши да ратује са Византијом и да ослобађа српске земље, Стефан Немања се заветовао Господу Исусу Христу да ће сазидати „храм пречисте и пренепорочне матере твоје добротворке“, и да ће тако испунити завете своје. Убрзо после тога Немања је започео да гради на Ибру, на реци Студеници храм који ће у Србији остати поштован као први манастир међу манастирима у Србији. Грађење манастира студенице је завршено 1190. године. Њему се приписује да је основао манастир Светог Николе на Ибру, месту познатом по имену Казновићи или Кончул, затим, Цркву Свете Богородице Бистричке, на реци Бистрици десној притоци Лима, потом, женски манастир у Расу посвећен такође Богородици. Док је био господар Ниша и Скопља Стефан Немања је слао дарове и обновио манастир светог Арханђела Михаила у Скопљу и светог великомученика Пантелејмона у Нишу. Српски велики жупан је слао богате дарове најпознатијим хришћанским светињама изван своје државе: Цркви Господњој у Јерусалиму, односно Цркви Светог Гроба или Васкрсења Христовог, затим Цркви Светог Јована Претече, такође у Јерусалиму, потом Цркви Светог Теодосија у „Пустини“, тачније у близини Витлејема у Палестини. Послао је дарове и римокатоличким светињама у Риму — цркви светих и свехвалних апостола Петра и Павла, као и цркви „светитеља Николаја и чудотворца у Великом Бару“, односно у данашњем Барију. Сличне дарове послао је православној манастиру Богородице Евергетидске у Цариграду и манастиру Светог Димитрија у Солуну. По угледу на Немању и његова браћа су као удеони кнежеви помагали Цркву. Страцимир је основао манастир познат као Градац Моравски код Чачка. Храм

¹³ Благојевић, 26, 27.

је био посвећен Богородици и имао је „два ступа“, али се није сачувао. Други Немањин брат, велики кнез хумски Мирослав, подигао је Цркву Светог апостола Петра и Павла у Бијелом Пољу са „два Ступа“, који су касније дозидани. Црква је саграђена крајем 12. века.

Богослужбени и црквени лик Светог Симеона Мироточивог¹⁴

Свети Симеон Мироточиви се слави најпре као *учиџељ* свог народа и као *мироџочив*. Рекли би смо да је мироточивост Светоме Симеону знак од Бога да му је учитељство било по Богу. Учителиштва имамо свакакве врсте. Његово је било увек усмерено од земље ка небу, то јест, Свети Симеон Мироточиви је увек радио на два фронта — постављао ограду своје народу и градио му је Цркву. Носио је мач и у исто време побеђивао крстом. Да без крста није побеђивао то нам показују Цркве и манастири подигнути по завету Богу да ако га Бог издрави од невоље да ће му за узврат подићи Цркве. Свети Симеон Мироточиви је *силни војник* свима царствујућег Христа Цара,¹⁵ јер је противнике вере победио а народ свој од опасности јереси сачувао. У свом животу је показао да је осим земаљског блага богат и небеским благом. Био је Богат за земног живота, Свети Симеон врлинама — добротелима. Показао се као *многo њлодна маслина*. Ово поређење са маслином нам показује да овај српски светитељ није имао једну или две врлине, већ је био препун врлина. Његови плодови и дан данас нису потрошени. Срби свих векова су их окушавали. Он сам је дрво које је донело многоструке плодове. Наиме, корен и стабло је сам Свети Симеон а плодови су сви његови свети потомци, најпре Немањићи а онда и сви Срби светитељи. Свети Симеон је маслина и још зато што нас својим светим миром и молитвама освеђује и исцељује од недуга и душевних и телесних. Ако се живот у многобоштву назива животом у мраку онда се живљење у православној вери назива животом у светлости. У светлости пребивају и ангели божији. Од мрака заблуде свој род је, као Авраам, Свети Симеон извео на прави пут — Христов пут. Чувши речи Јеванђеља Свети Симеон је светском благу претпоставио задобијање Христове благодати. Зато нас и опомиње да заволимо Бога и да тражимо благодат вечну, и да ништа не стављамо испред љубави Божије, да би смо када Христос дође у својој слави имали покој са свима светима. О томе да му је сакупљање небеског блага било важније него складиштење земаљског злата сведоче и многе Цркве које је подигао и многе помоћи које је даровао монасима и потребитима. Смирењем и уздржањем се одликовао живот великог жупана српског и монаха Симеона. Могу се чути питања типа: зашто је после само пар година монаштва, и то монаштва у позним годинама, Свети Симеон удостојен толике благодати од Бога да мироточи? Смирењем се Свети Симеон Мироточиви удостојио од Христа Бога да буде прибројан лику светитеља. Смирени и умерени су били и као велики жупани. Моменат напуштања престола и одлазак у манастир је врхунац смирења Светог Симеона. То нам потврђују редови литијске стихире на празник светитељев у коме се тражи да похвалимо Саву и Симеона. Симеона да похвалимо *јер царство оставивши, у њустини њи њостеџи, смирењем се узнео и џочи миро*. У данашње време се може чути од психолога да је нагон

¹⁴ Види *Србљак* за месец фебруар, 13./26. дан; и види: Антологија, 25–36, 42–45, 51–68, 177–179, 219–221, 223–225.

¹⁵ Види *Србљак*, служба Светом Симеону Мироточивом, друга стихира на Господи возвах, на малој вечерњи.

за влашћу најјачи од свих нагона у човеку. Колико је било владара и колико ће их још бити на планети Земљи који су са власти одлазили само силом? Веома мали број се самостално одрицао власти, а још мањи број је замењивао царску власт монашком послушношћу. Сам се унизио и Христос га је узвисио. Колико само има царева чија су имена заборављена? Свети Симеон је запечатио сав свој труд роду своме и Цркви када је отишао на Свету Гору Атонску. Зато се у једној стихири вели да је светитељ бесове посрамио смиреношћу својом, а анђелски сабор је испунио радошћу.¹⁶ Као одговор на питање како је достигао такву савршеност када је на старе године отишао на Свету Гору?, састављач службе Светом Симеону пише, у једној стихири да се Свети Симеон *као младих у старости подвизавао уздржањем и молићвама и на њакав начин је обновио њиву — своју душу, кишима суза је најојивши, непројичну благодат у њој посејавши и узјајавши, показао се као њено дивно пребивалиште...*¹⁷ Смиреност се видеала и у томе што је телесно родитељство ставио на друго место, а духовно синовство своме сину Светитељу Сави ставио на прво место.

Свети Симеон и Сава су најсветлији примери свим православним хришћанима: на првом месту царевима, то јест владарима, председницима и политичарима; пастирима — архијерејима, свештеницима и монасима.

Свети Симеон се приказује у стихирама и као Давид, јер није ишао на сабор нечастивих, то јест није прихватио јеретичка учења, није се саглашавао са њима. Можемо рећи да се угледао на цара Давида и као владар побожно поживео. Још се Свети Симеон доводи у везу и са Светим пророком Илијом, јер подражава *шесвештинску ревност* у погледу јереси. Као Мојсеј доноси истинити Закон своме народу — веру православну. Састављач службе Светог Симеона је у зависти браће светитељеве, када су га затворили у пећину, видео завист Каинову. Праведном, пак, Јову се уподобио *милосјивним смирењем*. На више места у његовој служби Свети Симеон Мироточиви се доводи у везу са Авраамом. Да, сликом Авраама најдубље може да се представи личност Светог Симеона Мироточивог. Авраам излази из своје земље и странствује у туђој. Иде за обећањем Божијим. Добија сина у старости. Обећање које је Бог дао Аврааму испунио је; да ће се назвати отац народа, јер ће потомства његовог бити као зрна песка на земљи и као звезда на небу... Стефан Немања као и Авраам имао је земаљско богатство које није предпоставио Богу. И он као и Авраам излази из своје земље, и одлази у туђу земљу. За Светог Симеона то је Атонска пустиња. Тамо га је дочекао син, Свети Сава, у коме и преко кога је Свети Симеон духовни отац српског народа.

Закључак

Земаљски анђео и небески човек — тако стоји у једној стихири о празнику Светог Симеона Мироточивог. Овом реченицом најбоље можемо описати овог великог жупана српског народа и монаха подвижника Свете Горе. Са мачем у руци и са крстом у доју је побеђивао, како пише о овом Светитељу други Светитељ — Николај охридски и жички у својој књизи Теодул. Колико је интересантна његова личност сведоче нам и житија која су саставили његови синови: Свети Сава и Стефан Првовенчани, као и служба Светом Симеону Мироточивом. Саста-

¹⁶ Види *Србљак*, служба Светом Симеону Мироточивом, друга стихира на Господи возвах, на великој вечерњи.

¹⁷ Исто, трећа стихира на Господи возвах, на великој вечерњи, види и: Протић, 244.

вљач његове службе је био веома инспирисан ликом Светитељевим да га је довео у везу готово са свим важнијим ликовима Старог Завета. У епизоди затварања од стране браће, писац службе, види слику Каина и Авеља. У ревности за православну веру, а против идолопоклонства, га изједначује са Пророком Илијом и са Мојсејом. Као праведни Јов је пун врлина, најпре милостивним смирењем и трпљењем. Други Авраам се јавио својом нарави и делима, јер се украсио милошћу и вером.

У својој 46. години постаје велики жупан српски. Ову дужност и бreme је носио 37 година. Затим, три године је провео у монашком животу, свега 86 година живота.¹⁸ Доказао се као добар владар, државник и политичар, војсковођа, монах, отац — најпре своје деце а онда и целог рода српског, и као учитељ. Дао је усмерење својим наследницима.¹⁹ То усмерење је било политичке и духовне природе. Оно што није успео да заврши довршили су његови синови, а продужили потоњи владар династије Немањић. Немогуће је писати само о једној страни његове личности. Зато смо се потрудили да сваку црту, од горе поменутих карактеристика његове личности, дотакнемо и да је представимо. Наводећи историјске податке и војевања отимале су нам се и духовне и црквене стране светитељеве личности. Пишући о лику светитељевом, представљеном у житијама и у његовој служби, јављала нам се потреба да пишемо о Стефану Немањи. То је зато што би само једнострано описивање дало непотпуну слику о личности Светитеља Симеона Мироточивог. Желели би смо да напоменемо како нам личност Светог Симеона Мироточивог иде неодвојиво са ликом Светитеља Саве. Није остао ни један портрет Стефана Немање, за време његове владавине. Све што имамо јесу фреске Светог Симеона Мироточивог. На њима је представљен као широкорамени чврст човек. Тако га описују и неки византијски историчари и сам византијски цар Манојло I Комнин. Био је природно висок и јак човек. Свети Сава је био такође висок. Оно што је привукло пажњу византијског цара није била, толико, његова спољашност већ његова личност. Свети Сава је, такође, изазивао велику пажњу где год би се нашао. Такође, није толико његова спољашност, колико његова духовна страна долазила до изражаја у контакту са људима. Стефан Првовенчани и Свети Сава су оличење личности Светог Симеона — одличан владар и велики Архијереј, слуге Божије на два фронта. Ипак, један је фронт. Све што је обављао, Свети Симеон Мироточиви, да ли световне или црквене послове, приносио је Богу на суд.

Велики у малом, велики у великом показао се као државник, прво као удео-ни кнез а затим и као велики српски жупан. Постао је пример свим Србима свих времена. Пример домаћина који чува своје и умножава оно што је добио од Бога. Пример оца који васпитава своју децу. Пример учитеља који учи свој народ. Пример војсковође који војује на зељи за небеско. Пример је државницима и пастирима, свим хришћанима. Његов спомен не славимо као давно заборављену историјску причу већ узимајући за пример и за наук његов плодовит државни и духовни живот молимо му се да нас прими у окриље своје, Свети Симеон Мироточиви — српски Авраам.

¹⁸ Житије 1.

¹⁹ При напуштању власти Стефан Немања очински саветује и теши своје синове и властелу. Види Житије 2.

Библиографија

Богослужбене књиге:

Србљак = *Србљак*, преузето 26.11.2013. године са интернет адресе: http://www.novisrbliak.narod.ru/Srbliak_scan/Srbliak_small_28.pdf

Житија:

Житије 1 = *Житије Светиої Симеона Немање*, Свети Сава, преузето 26.11.2013. године са интернет адресе: http://www.rastko.rs/knjizevnost/liturgicka/svsava-sabrana/svsava-sabrana_06.html

Житије 2 = *Житије Светиої Симеона*, Стефан Првовенчани, преузето 26. 11. 2013. године са интернет адресе: http://rastko.rs/knjizevnost/liturgicka/stefan-sabrana/stefan-sabrana_03.html

Литература:

Антологија = Антологија *стиаре српске поезије*, приредила Зорица Витић, Народна књига 2005.

Благојевић = Благојевић, Н. — *Србија Немањића и Хиландар*, Београд — Нови Сад 1998.

Ранковић = Ранковић, Љ. — *СВЕТИ САВА Живојојис са декламатором*, Шабац 2002.

Поповић = Поповић, Р. — *Српска Црква у историји*, Београд 2002.

Протић = Протић, Д. — *Црквено јесништво*, Београд 2001.

Грујић = Грујић, Р. — *Православна Српска Црква*, Крагујевац 1995.